

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 131/2024 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Ahvenanmaan itsehallinnon osallistumismahdollisuuksien turvaamisesta valmiuslain uudistustyössä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mats Löfströmin/r näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 131/2024 vp:

Miten valtioneuvosto on ajatellut toteuttaa valmiuslain uudistustyön sen Ahvenanmaata koskevilta osin ja miten Ahvenanmaan itsehallinnon edustajat otetaan mukaan valmiuslain uudistustyöhön itsehallintolain mukaisesti?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valmiuslain (155/2011) kokonaisuudistuksen tavoitteena on saattaa valmiuslaki vastaamaan nykyaikaista käsitystä yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta ja sitä uhkaavista tekijöistä. Hanke (OM015:00/2022) liittyy pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan, jonka mukaan valmiuslain kokonaisuudistuksella rakennetaan tarvittavat toimivaltuudet kriisien johtamiseen ja varautumiseen siten, että yhteiskunnan toimintaedellytykset turvataan poikkeusoloissa.

Valtioneuvoston yleisistunto asetti 6.10.2022 antamallaan päätöksellä valmiuslain kokonaisuudistusta valmistelewan työryhmän, jonka toimikausi on 6.10.2022-1.3.2025. Työryhmän kokoonpanoon kuuluvat ministeriöiden ja tasavallan presidentin kanslian edustajat sekä oikeudellisia asiantuntijoita. Työryhmän tehtävänä on arvioida valmiuslain ajantasaisuus, toimivuus ja kehittämistarpeet sekä valmistella uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat säädösehdotukset. Osana toimeksiantoa valmistelussa pyritään huolehtimaan myös siitä, että valmiuslain soveltamisesta sekä poikkeusolojen käyttöönoton hallintaan liittyvästä toimivallanjaosta Ahvenanmaan maakunnan ja valtakunnan välillä ei jää Ahvenanmaalla lainsäädännön perusteella epäselvyyttä.

Työryhmän työn tueksi asetettiin 24.3.2022 parlamentaarinen seurantaryhmä, jossa Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiristä valittu kansanedustaja toimi tarkkailijajäsenenä. Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle tarjottiin myös mahdollisuutta nimetä asiantuntijajäsen kyseiseen seurantaryhmään, mutta se ei päätyntä nimeämään ehdokastaan. Hallituksen vaihdon johdosta uusi parlamentaarinen seurantaryhmä asetettiin 19.10.2023. Aiemmassa seurantaryhmässä tarkkailijajäsenenä toiminut Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiristä valittu kansanedustaja toimii nykyisessä seurantaryhmässä RKP:n edustajan varajäsenenä. Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle

varattiin mahdollisuus nimetä edustaja myös kyseiseen seurantaryhmään. Yhteydenpito Ahvenanmaan maakunnan ja oikeusministeriön kanssa on tiivistä ja jatkuvaa.

Työryhmän asettamismuistion mukaan valmistelussa asetetaan Ahvenanmaan maakunnan kanssa tarvittava neuvottelumekanismi selkeyttämään valmiuslain soveltamiseen sekä poikkeusolojen käyttöönoton hallintaan liittyvää toimivallan jakoa Ahvenanmaan maakunnan ja valtakunnan välillä. Neuvottelumekanismiin on tarkoitus tarjota edellytykset mahdollisimman joustavaan ja toimivaan yhteistyöhön. Ahvenanmaan maakunnan edustajien kanssa on tässä tarkoituksessa käyty alustavaa keskustelua valmiuslain soveltamiseen liittyvistä epäselvyyksistä. Työryhmä on lisäksi lähettänyt 21.3.2024 päivätyllä kirjeellään Ahvenanmaan maakunnalle pyynnön toimittaa kirjallisia näkemyksiä siitä, mitä sääntelytarpeita Ahvenanmaan hallintorakenteesta sekä Ahvenanmaan maakunnan ja valtakunnan toimivallanjaosta johtuu uuteen valmiuslakiin erityisesti huomioon ottaen perustuslakivaliokunnan vuoden 2022 valmiuslain tarkistuksen yhteydessä nostamat näkökohdat. Tällöin perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että valmiuslaissa säädetään osin esimerkiksi poikkeamisesta sellaisesta valtakunnan lainsäädännöstä, jota ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa, ja sellaisten viranomaisten toimivaltuuksista, jotka eivät toimi Ahvenanmaan maakunnassa. (PeVL 29/2022 vp, s. 12)

Työryhmä on vastikään järjestänyt myös kaikille avoimen lausuntokierroksen (5.12.2023-15.2.2024) valmiuslain varautumisvelvollisuuden kehittämistarpeita käsittelevästä muistiostaan. Osana lausuntoa oli mahdollisuus esittää näkemyksiä yleisemminkin valmiuslain kehittämistarpeista ja muista uudistuksen valmistelussa huomioitavista seikoista. Lausuntoa pyydettiin myös Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, jonka antama lausunto otetaan huomioon jatkovalmistelussa.

Peruskysymystä valmiuslain sovellettavuudesta Ahvenanmaalla käsitellään Ahvenanmaan itsehallintolain uudistamishankeen yhteydessä. Oikeusministeriö asetti 24.3.2023 työryhmän muun muassa Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistuksen jatkovalmistelun edistämiseksi (Hanke OM024:00/2023). Ahvenanmaa-työryhmän tehtävänä on yhdessä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa kokonaisuudistuksen valmistelevalle tarkoituksessa arvioida ja selvittää muun muassa kysymystä Ahvenanmaan maakuntapäivien ja eduskunnan välisestä toimivallanjaosta poikkeusoloissa ottaen huomioon valmiuslain samanaikainen tarkistaminen. Oikeusministeriössä on myös vireillä poikkeusoloihin varautumista koskevien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annetun tasavallan presidentin asetuksen (900/2000) uudistaminen.

Helsingissä 24.4.2024

Oikeusministeri Leena Meri

VN/10657/2024-OM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: